

Садржај

1	Сврха.....	4
2	Појмови и скраћенице	4
3	Веза са другим документима.....	4
4	Издавање дозвола, овлашћења и одобрења уз овлашћење.....	5
4.1	Опште.....	5
4.2	Издавање дозволе ученика АТСО	5
4.2.1	Привилегије.....	5
4.2.2	Издавање дозволе ученика АТСО	5
4.2.3	Посебна ситуација	6
4.3	Издавање дозвола АТСО	6
4.3.1	Привилегије.....	6
4.3.2	Издавање дозвола АТСО	6
4.4	Давање додатних овлашћења и/или одобрења уз овлашћење у АТСО дозволу	7
4.5	Издавање додатног одобрења за јединицу.....	8
4.6	Издавање посебног језичког овлашћења	8
4.6.1	Привилегије.....	8
4.6.2	Издавање посебног језичког овлашћења	8
4.6.3	Важење посебног језичког овлашћења.....	9
5	Продужење и обнова дозвола, овлашћења и одобрења уз овлашћење	9
5.1	Опште.....	9
5.2	Овлашћења.....	9
5.3	Продужење додатног одобрења за јединицу	10
5.4	Обнова додатног одобрења за јединицу	10
5.5	Продужење посебног језичког овлашћења.....	11
5.6	Обнова посебног језичког овлашћења	11
6	Посебно овлашћење инструктора за стручно усавршавање на радном мјесту.....	12
6.1	Привилегије.....	12
6.2	Издавање посебног овлашћења ОЈТИ	12
6.3	Важење.....	13
6.4	Продужење посебног овлашћења ОЈТИ.....	13
6.5	Обнова посебног овлашћења ОЈТИ.....	13
7	Посебно овлашћење инструктора за оспособљавање на уређају за обуку (STDI).....	14
7.1	Привилегије.....	14
7.2	Издавање посебног овлашћења STDI	15
7.3	Важење.....	15
7.4	Продужење посебног овлашћења STDI.....	15
7.5	Обнова посебног овлашћења STDI	16
8	Замјена посебног овлашћења ОЈТИ за посебно овлашћење STDI	17
8.1	Услови за замјену посебног овлашћења ОЈТИ за посебно овлашћење STDI	17

8.2	Поступак замјене посебних овлашћења и њено евидентирање у АТСО дозволу	17
9	Посебно овлашћење процјенивача	18
9.1	Привилегије	18
9.2	Издавање посебног овлашћења процјенивача	18
9.3	Важење посебног овлашћења процјенивача	19
9.4	Продужење посебног овлашћења процјенивача	19
9.5	Обнова посебног овлашћења процјенивача	20
10	Привремена овлашћења	20
10.1	Опште	20
10.2	Привремено ОЈТИ овлашћење	21
10.2.1	Услови	21
10.2.2	Издавање привременог ОЈТИ овлашћења	21
10.2.3	Важење привременог ОЈТИ овлашћења	22
10.3	Привремено овлашћење процјенивача	22
10.3.1	Услови	22
10.3.2	Издавање привременог овлашћења процјенивача	23
10.3.3	Важење привременог овлашћења процјенивача	24
11	Замјена дозвола	24
11.1	Опште	24
11.2	Услови за замјену дозвола	25
11.3	Размјена информација између цивилних ваздухопловних власти	25
11.4	Замјена АТСО дозволе	25
12	Одузимање и суспензија дозвола, овлашћења и одобрења уз овлашћење	26
12.1	Опште	26
12.2	Услови за одузимање или суспензију	27
12.3	Процес за одузимање, суспензију и право жалбе	27
13	Замјенска АТСО дозвола	28

1 Сврха

Овај савјетодавни материјал се примјењује на издавање, продужење, обнову, суспензију, одузимање и замјену дозвола, овлашћења и одобрења уз овлашћење за (ученика) контролоре ваздушног саобраћаја (АТСО) у складу са Додатком I - Дио АТСО, Поддио А, В, С и Додатак II - Дио АТСО.АР, Поддио D, а нарочито у складу са АТСО.А.005, АТСО.А.020(b), АТСО.АР.D.001(a) и АТСО.АР.D.005(a) Правилника о дозволама контролора ваздушног саобраћаја, организацијама за обуку и ваздухопловно-медицинским центрима (у даљем тексту: Правилник).

2 Појмови и скраћенице

У овом документу се користе исти појмови и скраћенице као у Правилнику.

3 Веза са другим документима

Документ је у вези са:

- Закон о ваздухопловству Босне и Херцеговине;
- Закон о управи Босне и Херцеговине;
- Закон о управном поступку Босне и Херцеговине;
- Правилник о дозволама контролора ваздушног саобраћаја, организацијама за обуку и ваздухопловно-медицинским центрима;
- Правилник о заједничким правилима у подручју цивилног ваздухопловства и надлежностима Европске агенције за безбједност ваздушног саобраћаја.

4 Издавање дозвола, овлашћења и одобрења уз овлашћење

4.1 Опште

Када подносилац захтјева испуњава захтјеве из Правилника, Додатак I - Дио АТСО и овог поступка, ВНДСА ће издати, обновити или продужити дату дозволу, припадајуће овлашћење/а и одобрење/а уз овлашћење.

ВНДСА издаје дозволе у којима се наводе све релевантне информације везане за привилегије које се дају дозволом и које су у складу са захтјевима из Правилника, Додатак II - Прилог 1. Свака дозвола има јединствену алфанумеричку ознаку која се састоји из два дијела:

1. Скраћенице SATCO или АТСО, у зависности да ли се ради о дозволи ученика контролора ваздушног саобраћаја (SATCO) или о дозволи контролора ваздушног саобраћаја (АТСО); и
2. Четвороцифреног броја који је од ријечи SATCO или АТСО одвојен тачком.

Примјер јединствене ознаке: SATCO.0001 или АТСО.1111.

4.2 Издавање дозволе ученика АТСО

4.2.1 Привилегије

Имаоци дозволе ученика контролора ваздушног саобраћаја су овлашћени да пружају услуге контроле ваздушног саобраћаја у складу са овлашћењем и додатним овлашћењем и одобрењем уз овлашћење која су садржана у дозволи под надзором инструктора за стручно оспособљавање на радном мјесту (On-Job-Training Instructor - ОЈТИ) и да се обучавају за одобрење уз овлашћење.

4.2.2 Издавање дозволе ученика АТСО

Захтјев за издавање дозволе ученика АТСО се подноси на обрасцу ANS.F.06 Захтјев за издавање/продужење/обнављање дозволе (ученика) контролора ваздушног саобраћаја, овлашћења и одобрења уз овлашћење. Образац ANS.F.06 је доступан на интернет страници ВНДСА. Захтјев се доставља у ВНДСА по успјешном завршетку одобреног курса основног оспособљавања.

Уз образац се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Копија увјерења/сертификата/потврде о успјешно завршеном основном оспособљавању коју је издала сертификована организација за обуку која испуњава захтјеве утврђене у Додатку III (Дио АТСО.ОР) која је релевантна за овлашћење и, уколико је примјенљиво, за одобрење уз овлашћење, као што је утврђено у Дијелу АТСО, Поддио D, Одјелак 2;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.В.001). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви, ВНДСА доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA издаје дозволу ученика ATCO у складу са обрасцем ANS.F.07 – Образац дозволе (ATCO дозвола). Дозвола ученика ATCO садржи посебно језичко овлашћење и најмање једно овлашћење и, према потреби, једно одобрење уз овлашћење.

Смјернице

Датум успјешног завршетка оспособљавања релевантног за овлашћење и/или одобрење уз овлашћење, који ће бити унесен у дозволу ученика ATCO, треба да буде датум наведен у увјерење/сертификат/потврду о успјешном завршетку одговарајућег оспособљавања који издаје организација за обуку.

Надлежни орган може у тачку (XIII) на обрасцу дозволе унијети све додатне информације о дозволи, као што су национална одобрења уз овлашћење у дозволи или посједовање дозволе/сертификата за радио-телефонију (R/T).

4.2.3 Посебна ситуација

Ималац дозволе ученика ATCO који:

- није почео корисити привилегије из те дозволе у року од годину дана од датума њеног издавања, или
- је прекинуо користити те привилегије на период дужи од године дана;

може да започне или настави оспособљавање у јединици контроле ваздушног саобраћаја (unit training) за то овлашћење тек након извршене процјене његове претходне стручности, како би се утврдило да ли испуњава захтјеве који су релевантни за то овлашћење, коју спроводи организација за обуку која испуњава услове прописане у Додатку III (Дио ATCO.OR) и која је сертифицирана да спроводи основно оспособљавање (initial training) које је релевантно за то овлашћење, и након што испуни захтјеве за обуком који произађу из ове процјене.

4.3 Издавање дозвола ATCO

4.3.1 Привилегије

Имаоци дозволе контролора ваздушног саобраћаја су овлашћени да пружају услуге контроле ваздушног саобраћаја у складу са овлашћењима и одобрењима уз овлашћења у дозволи и да користе права на основу овлашћења садржаних у њој.

Привилегије из дозволе контролора ваздушног саобраћаја обухватају права из дозволе ученика контролора ваздушног саобраћаја, како је утврђено у ATCO.B.001(a).

4.3.2 Издавање дозвола ATCO

Захтјев за издавање дозволе ATCO се подноси на обрасцу ANS.F.06. Захтјев се подноси у BHCA по успјешном завршетку одобреног курса за додатно одобрење за јединицу.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Дозвола ученика ATCO;
- Доказ о успјешно завршеном одобреном курсу оспособљавања за додатно одобрење за јединицу и успјешно положене одговарајуће испите и извршене процјене у складу са захтјевима прописаним у Дијелу ATCO, Поддио D, Одјељак 3 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);

- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.В.005). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви, ВНДСА доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и АНСР и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

ВНДСА издаје АТСО дозволу на обрасцу АНС.Ф.07. Потврђивање важења дозволе контролора ваздушног саобраћаја се врши уписом једног или више овлашћења и релевантног одобрења уз овлашћење, додатног одобрења за јединицу и посебног језичког овлашћења за која је успјешно завршена обука.

Смјернице

ВНДСА може у тачку (XIII) на обрасцу дозволе унјети све додатне информације о дозволи, као што су национална одобрења уз овлашћење у дозволи или посједовање дозволе/сертификата за радио-телефонију (R/T).

Додатна одобрења за јединицу важе за период који је дефинисан у Програмима за одржавање нивоа обучености (UCS). Овај период важења не смије да траје дуже од 3 (три) године.

По издавању АТСО дозволе, дозвола ученика АТСО се ставља ван снаге и ималац је у складу са АТСО.А.005(с) враћа у ВНДСА.

4.4 Давање додатних овлашћења и/или одобрења уз овлашћење у АТСО дозволу

Захтјев за додатно овлашћење и/или одобрење уз овлашћење се подноси на обрасцу АНС.Ф.06.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о успјешно завршеној одобреној обуци за овлашћење и одобрење релевантне за наведено овлашћење и одобрење и/или одобрење уз овлашћење (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви. Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви, ВНДСА доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и АНСР и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA издаје ATCO дозволу у складу са обрасцем ANS.F.07. У ATCO дозволу се врши упис једног или више овлашћења и релевантних одобрења уз овлашћења за која је успјешно завршена обука.

4.5 Издавање додатног одобрења за јединицу

Захтјев за додатно одобрење за јединицу се подноси на обрасцу ANS.F.06.

Уз Захтјев се достављају следећи документи:

- Важећа ATCO дозвола;
- Доказ о успјешно завршеном курсу оспособљавања за додатно одобрење за јединицу, у складу са захтјевима који су утврђени у Дијелу ATCO, Поддио D, Одјељак 3 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у ATCO.B.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви. Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви, BHCA доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA издаје ATCO дозволу у складу са обрасцем ANS.F.07. У ATCO дозволу се врши упис једног или више релевантних одобрења за јединицу за која је успјешно завршена обука.

Смјернице

Додатна одобрења за јединицу важе за период који је дефинисан у Програмима за одржавање нивоа обучености (UCS). Овај период важења не смије да траје дуже од 3 (три) године.

4.6 Издавање посебног језичког овлашћења

4.6.1 Привилегије

Контролори ваздушног саобраћаја и ученици контролори ваздушног саобраћаја не смију користити права из дозвола ако немају важеће посебно језичко овлашћење из енглеског језика и/или једног од језика у службеној употреби у Босни и Херцеговини и, уколико је примјенљиво, из језика које из разлога безбједности захтијева BHCA у ATC јединици, као што је објављено у Зборнику ваздухопловних информација. У посебном језичком овлашћењу се наводи језик или језици, ниво или нивои језичке стручности и рок или рокови важења.

4.6.2 Издавање посебног језичког овлашћења

Захтјев за посебно језичко овлашћење се подноси на обрасцу ANS.F.06.

Уз Захтјев се достављају следећи документи:

- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у ATCO.B.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);

- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (реф: Правилник, Додатак I - Дио ATCO, ATCO.B.030). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви, BHCA доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA издаје ATCO дозволу у складу са обрасцем ANS.F.07. У ATCO дозволу се врши упис једног или више посебних језичких овлашћења за која је успјешно завршена обука.

4.6.3 Важење посебног језичког овлашћења

Период важења посебног језичког овлашћења, у зависности од нивоа који је утврђен у складу са Прилогом 1 Додатка I Правилника, је:

- за оперативни ниво (ниво четири), три године од датума процјене; или
- за напредни ниво (ниво пет), шест година од датума процјене;
- за експертски ниво (ниво шест):
  - (i) девет година од датума процјене, за енглески језик;
  - (ii) неограничено, за сваки други језик који је наведен у ATCO.B.030(a).

5 Продужење и обнова дозвола, овлашћења и одобрења уз овлашћење

5.1 Опште

Дозволе немају рок важења. Пошто је тако, да би могао да користи привилегије из своје дозволе, оперативни рад имаоца ATCO дозволе зависи од важења овлашћења, одобрења уз овлашћење, додатних одобрења или одобрења за јединицу.

5.2 Овлашћења

Ималац овлашћења који је прекинуо коришћење привилегија које су дате тим овлашћењем у периоду од четири или више узастопних година, може да започне оспособљавање у јединици контроле ваздушног саобраћаја (unit training) за то овлашћење тек након извршене процјене претходне стручности, да би се утврдило да ли и даље испуњава услове тог овлашћења, коју спроводи организација за обуку која испуњава захтјеве који су прописани у Додатку III (Дио ATCO.OR) и која је сертификована да спроводи обуку која је релевантна за то овлашћење, и након што испуни захтјеве за обуком који произађу из ове процјене.

ANSP/организација за обуку обавјештава BHCA о таквим случајевима и такође доставља сљедеће информације:

- процјену претходне стручности имаоца дозволе, коју је спровела организација за обуку, а која је дата у извјештају о процјени;
- програм за стручно оспособљавање у јединици контроле ваздушног саобраћаја (прилагођен резултатима процјене) ради одобравања од стране BHCA;
- доказ о успјешно завршеној процјени на крају оспособљавања;

Поред тога, BHCA може тражити и сљедеће документе:

- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Копију дозволе/сертификата за радио-телефонију, ако је потребно;
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

На основу ових информација, ВНДСА уноси нови рок важења за овлашћење и повезано одобрење уз овлашћење у АТСО дозволи у складу са узорком из Додатка II - АТСО дозвола.

5.3 Продужење додатног одобрења за јединицу

Захтјев за продужење одобрења за јединицу се подноси на обрасцу АНС.Ф.06. Захтјев се доставља у ВНДСА 30 дана прије престанка важења одобрења уз овлашћење.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ да је подносилац захтјева завршио обуку освјежавања знања у току важења додатног одобрења за јединицу, у складу са Програмом за одржавање нивоа обучености (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ да је подносилац захтјева користио привилегије из дозволе у минималном броју часова који је дефинисан у Програму за одржавање нивоа обучености;
- Доказ да је стручност подносиоца захтјева процијењена у складу са Програмом за одржавање нивоа обучености најраније три мјесеца прије датума истека додатног одобрења за јединицу;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.В.020). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за продужење додатног одобрења за јединицу, ВНДСА доноси рјешење о суспензији и доставља подносиоцу захтјева и АНСР и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

ВНДСА продужава одобрење за јединицу у складу са обрасцем АНС.Ф.07.

5.4 Обнова додатног одобрења за јединицу

Захтјев за обнову додатног одобрења за јединицу се подноси на обрасцу АНС.Ф.06. Захтјев се доставља у ВНДСА.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;

- Доказ о успјешном завршетку одобреног курса оспособљавања за додатно одобрење за јединицу, у складу са захтјевима који су утврђени у Дијелу АТСО, Поддио D, Одјељак 3 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви. Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за обнову додатног одобрења за јединицу, ВНДСА доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и АНСР и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

ВНДСА обнавља одобрење за јединицу у складу са обрасцем АНС.Ф.07.

5.5 Продужење посебног језичког овлашћења

Захтјев за продужење посебног језичког овлашћења се подноси на обрасцу АНС.Ф.06. Захтјев се доставља у ВНДСА 30 дана прије престанка важења посебног језичког овлашћења.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о успјешно завршеној процјени језичког знања, која се спроводи у периоду од три мјесеца прије истека рока важења (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I – Дио АТСО, АТСО.В.035). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за продужење посебног језичког овлашћења, ВНДСА доноси рјешење о суспензији и доставља подносиоцу захтјева и АНСР и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

ВНДСА продужава посебно језичко овлашћење у складу са обрасцем АНС.Ф.07.

5.6 Обнова посебног језичког овлашћења

Захтјев за обнову посебног језичког овлашћења се подноси на обрасцу АНС.Ф.06.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви. Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за обнову посебног језичког овлашћења, ВНДСА доноси рјешење о одбијању захтјева и

доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA врши обнову посебног језичког овлашћења у складу са обрасцем ANS.F.07.

6 Посебно овлашћење инструктора за стручно усавршавање на радном мјесту

6.1 Привилегије

Имаоци посебног овлашћења ОЈТИ имају привилегију да спроводе практично оспособљавање и надзор над оперативним радним мјестима за које имају важеће додатно одобрење за јединицу и на уређају за обуку у овлашћењима која имају.

6.2 Издавање посебног овлашћење ОЈТИ

Захтјев за посебно овлашћење ОЈТИ се подноси на обрасцу ANS.F.06. Захтјев се подноси у BHCA након успјешно завршеног одобреног курса из техника практичне обуке.

Уз Захтјев се достављају следећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о успјешно завршеном одобреном курсу оспособљавања из техника практичне обуке, у току којег се предавало и на одговарајући начин процјењивало потребно знање и педагошке вјештине (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у току године која претходи подношењу захтјева за ОЈТИ;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

Смјернице

Потребна је важећа АТСО дозвола да би се провјерило:

- *да посједује важеће додатно одобрење за јединицу; и*
- *да је ималац користио привилегије из дозволе контролора ваздушног саобраћаја најмање двије године непосредно прије подношења захтјева за посебно овлашћење ОЈТИ. BHCA може ово скратити на период не краћи од једне године када то захтјева организација за обуку.*

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.С.015). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за издавање посебног овлашћења ОЈТИ, BHCA доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA издаје посебно овлашћење ОЈТИ у складу са обрасцем ANS.F.07.

6.3 Важење

Посебно ОЈТИ овлашћење важи 3 (три) године. У случају првог издавања и обнове, период важења посебног овлашћења ОЈТИ почиње најкасније 30 дана од датума успјешно завршене процјене.

6.4 Продужење посебног овлашћења ОЈТИ

Захтјев за продужење посебног овлашћења ОЈТИ се подноси на обрасцу ANS.F.06. Захтјев се доставља у BHCA најкасније 30 дана прије престанка важења посебног овлашћења ОЈТИ.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о успјешно завршеној обуци освјежавања знања из практичних вјештина оспособљавања у току важења посебног овлашћења ОЈТИ (тј. копија увјерења/сертификата/потврде), под условом да су испуњени захтјеви АТСО.С.015(а) и (b);
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

Смјернице

Потребна је важећа АТСО дозвола да би се провјерило:

- *да посједује важеће додатно одобрење за јединицу; и*
- *да је ималац користио привилегије из дозволе контролора ваздушног саобраћаја најмање двије године непосредно прије подношења захтјева за посебно овлашћење ОЈТИ. BHCA може ово скратити на период не краћи од једне године када то захтјева организација за обуку.*

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.С.020). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за продужење посебног овлашћења ОЈТИ, BHCA доноси рјешење о суспензији и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA продужава посебно овлашћење ОЈТИ у складу са обрасцем ANS.F.07.

6.5 Обнова посебног овлашћења ОЈТИ

Захтјев за обнову посебног овлашћења ОЈТИ се подноси на обрасцу ANS.F.06. Захтјев се доставља у BHCA.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о успјешно завршеној одобреној обуци освјежавања знања из вјештина практичног оспособљавања (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у години

која претходи захтјеву за обнову, под условом да су испуњени захтјеви АТСО.С.015(а) и (b);

- Доказ о успјешно завршеној процјени стручности инструктора за практично оспособљавање (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у години која претходи захтјеву за обнову, под условом да су испуњени захтјеви АТСО.С.015(а) и (b);
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

Смјернице

Потребна је важећа АТСО дозвола да би се провјерило:

- да посједује важеће додатно одобрење за јединицу; и
- да је ималац користио привилегије из дозволе контролора ваздушног саобраћаја најмање двије године непосредно прије подношења захтјева за посебно овлашћење ОЈТ. ВНДСА може ово скратити на период не краћи од једне године када то захтијева организација за обуку.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.С.020). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за обнову посебног овлашћења ОЈТ, ВНДСА доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

ВНДСА обнавља посебно овлашћење ОЈТ у складу са обрасцем ANS.F.07. Период важења посебног овлашћења ОЈТ почиње најкасније 30 дана од датума успјешно завршене процјене.

7 Посебно овлашћење инструктора за оспособљавање на уређају за обуку (STDI)

7.1 Привилегије

Имаоци посебног овлашћења STDI овлашћени су да спроводе практично оспособљавање на уређајима за обуку:

- за предмете практичне природе у току основног оспособљавања (initial training);
- за оспособљавање у јединици контроле ваздушног саобраћаја (unit training) које није ОЈТ; и
- за континуирано оспособљавање.

Ако ималац посебног овлашћења STDI спроводи почетно оспособљавање на радном мјесту (pre-OJT), има или је раније имао одговарајуће додатно одобрење за јединицу.

7.2 Издавање посебног овлашћења STDI

Захтјев за посебно овлашћење STDI се подноси на обрасцу ANS.F.06. Захтјев се подноси у BHCA након успјешно завршеног одобреног курса из техника практичног оспособљавања.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о успјешно завршеном одобреном курсу из техника практичног оспособљавања (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у години која претходи подношењу захтјева, у току кога су, уз коришћење теоријских и практичних метода, предавани и одговарајуће процијењени потребно знање и педагошке вјештине;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

Смјернице

Потребна је важећа АТСО дозвола да би се провјерило да ли је ималац користио привилегије дозволе контролора ваздушног саобраћаја за било које овлашћење у току најмање двије године.

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.С.035). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за издавање посебног овлашћења STDI, BHCA доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA издаје посебно овлашћење STDI у складу са обрасцем ANS.F.07.

7.3 Важење

Посебно овлашћење STDI важи 3 (три) године. У случају првог издавања и обнове, период важења посебног овлашћења STDI почиње најкасније 30 дана од датума успјешно завршене процјене.

7.4 Продужење посебног овлашћења STDI

Захтјев за продужење посебног овлашћења STDI се подноси на обрасцу ANS.F.06. Захтјев се подноси у BHCA најкасније 30 дана прије престанка важења посебног овлашћења.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о успјешно завршеној обуци освјежавања знања из вјештина практичног оспособљавања (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у току важења посебног овлашћења STDI;

- Доказ о успјешно завршеном одобреном оспособљавању о постојећој оперативној пракси (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у току важења посебног овлашћења STDI;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

Смјернице

Након сваке обуке за освјежавање знања слиједи провјера која се може урадити на неколико начина:

- *путем намјенске или континуиране процјене;*
- *путем стручне процјене на истом нивоу (peer assessment);*
- *демонстрирањем практичних инструкторских вјештина.*

Резултате такве провјере треба да документује АНСР/организација за обуку.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.С.040). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за продужење посебног овлашћења STDI, ВНДСА доноси рјешење о суспензији и доставља подносиоцу захтјева и АНСР и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

ВНДСА продужава посебно овлашћење STDI у складу са обрасцем АНС.Ф.07.

7.5 Обнова посебног овлашћења STDI

Захтјев за обнову посебног овлашћења STDI се подноси на обрасцу АНС.Ф.06. Захтјев се доставља у ВНДСА.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о успјешно завршеној одобреној обуци освјежавања знања из вјештина практичног оспособљавања (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у години која претходи захтјеву за обнову;
- Доказ о успјешно завршеном одобреном оспособљавању о постојећој оперативној пракси (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у години која претходи захтјеву за обнову;
- Доказ о успјешно завршеној процјени стручности инструктора за практично оспособљавање (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у години која претходи захтјеву за обнову;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио ATCO, ATCO.C.040). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за обнову посебног овлашћења STDI, BHCA доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA обнавља посебно овлашћење STDI у складу са обрасцем ANS.F.07. Период важења посебног овлашћења STDI почиње најкасније 30 дана од датума успјешно завршене процјене.

8 **Замјена посебног овлашћења ОЈТI за посебно овлашћење STDI**

8.1 **Услови за замјену посебног овлашћења ОЈТI за посебно овлашћење STDI**

Посебно овлашћење ОЈТI може се замијенити за посебно овлашћење STDI када нису испуњени сљедећи захтјеви утврђени у ATCO.C.015(a) и (b), односно:

- посједовање дозволе контролора ваздушног саобраћаја са важећим додатним одобрењем за јединицу;
- коришћење привилегија из дозволе контролора ваздушног саобраћаја у периоду од најмање двије године непосредно прије подоношења захтјева. У случају да је BHCA, на захтјев организације за обуку, скратила овај период (на најмање једну годину), захтјев се односи на тај период.

Осим горе наведеног, посебно овлашћење ОЈТI се може замијенити посебним овлашћењем STDI под условом да је обезбијеђена усклађеност са захтјевима ATCO.C.040(b) и (c):

- Посебно овлашћење STDI се може продужити након успјешно завршене обуке освјежавања знања из вјештина практичног оспособљавања и постојеће оперативне праксе у току важења посебног овлашћења STDI.
- Када посебно STDI овлашћење истекне, може се обновити након:
  1. успјешно завршене обуке освјежавања знања из вјештина практичног оспособљавања и постојеће оперативне праксе; и
  2. успјешно завршене процјене стручности инструктора за практично оспособљавање;

у години која претходи подношењу захтјева за обнову.

8.2 **Поступак замјене посебних овлашћења и њено евидентирање у ATCO дозвољу**

ANSP/организација за обуку подноси у BHCA писмени захтјев за замјену посебног овлашћења ОЈТI за посебно овлашћење STDI.

Уз сваки захтјев се достављају сљедећи документи:

- Важећа ATCO дозвола;
- Образложење за захтијевану замјену посебних овлашћења;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у ATCO.B.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);

- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио ATCO, ATCO.C.020(e)). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за замјену посебних овлашћења, BHCA доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA издаје посебно овлашћење STDI у складу са обрасцем ANS.F.07.

9 Посебно овлашћење процјењивача

9.1 Привилегије

Процјену врши искључиво лице које има посебно овлашћење процјењивача.

Имаоци посебног овлашћења процјењивача су овлашћени да врше процјене:

- у току основног оспособљавања (initial training) за издавање дозволе ученика контролора ваздушног саобраћаја или за издавање новог овлашћења и/или одобрења уз овлашћење, према потреби;
- претходне стручности за потребе ATCO.V.001(d) и ATCO.V.010(b);
- ученика контролора ваздушног саобраћаја за издавање додатног одобрења за јединицу и одобрења уз овлашћење, према потреби;
- контролора ваздушног саобраћаја за издавање додатног одобрења за јединицу и одобрења уз овлашћење, уколико је примјенљиво, као и за продужење и обнову додатног одобрења за јединицу;
- подносилаца захтјева за инструктора практичног оспособљавања или подносилаца захтјева за процјењиваче када је обезбијеђена испуњеност захтјева из тачака (d)(2) до (4).

9.2 Издавање посебног овлашћења процјењивача

Захтјев за посебно овлашћење процјењивача се подноси на обрасцу ANS.F.06. Захтјеви се подnose у BHCA након успјешног завршетка одобреног курса за процјењиваче.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- ATCO дозвола;
- Доказ о успјешно завршеном курсу обуке за процјењивача, у току ког се предавало и на одговарајући начин процјењивало потребно знање и вјештине, уз коришћење теоријских и практичних метода (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у току године која претходи подношењу захтјева;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (AeMC);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у ATCO.V.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);

- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио ATCO, ATCO.C.055). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за издавање посебног овлашћења процјењивача, BHCA доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA издаје посебно овлашћење процјењивача у складу са обрасцем ANS.F.07.

9.3 Важење посебног овлашћења процјењивача

Посебно овлашћење процјењивача важи 3 (три) године. У случају првог издавања и обнове, период важења посебног овлашћења процјењивача започиње најкасније 30 дана од датума успјешно завршене процјене.

9.4 Продужење посебног овлашћења процјењивача

Захтјев за продужење посебног овлашћења процјењивача се подноси на обрасцу ANS.F.06. Захтјев се подноси у BHCA најкасније 30 дана прије престанка важења посебног овлашћења.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа ATCO дозвола;
- Доказ о успјешно завршеној обуци освјежавања знања из вјештина процјене (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у току периода важења;
- Доказ о успјешно завршеном одобреном оспособљавању из постојеће оперативне праксе (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у току периода важења;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у ATCO.B.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

Смјернице

Потребна је важећа ATCO дозвола да би се провјерило:

- *да власник дозволе посједује важеће додатно одобрење за јединицу; и*
- *да је ималац дозволе користио привилегије из дозволе контролора ваздушног саобраћаја најмање двије године непосредно прије подношења захтјева за посебно овлашћење процјењивача.*

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио ATCO, ATCO.C.060). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за продужење посебног овлашћења процјењивача, BHCA доноси рјешење о суспензији и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA продужава посебно овлашћење процјењивача у складу са обрасцем ANS.F.07.

9.5 Обнова посебног овлашћења процјењивача

Захтјев за обнову посебног овлашћења процјењивача се подноси на обрасцу ANS.F.06. Захтјев се доставља у BHCA.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Важећа АТСО дозвола;
- Доказ о успјешно завршеној обуци освјежавања знања из вјештина процјене (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у години која претходи захтјеву за обнову;
- Доказ о успјешно завршеном одобреном оспособљавању из постојеће оперативне праксе (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у години која претходи захтјеву за обнову;
- Доказ о успјешно положеној процјени стручности процјењивача (тј. копија увјерења/сертификата/потврде) у години која претходи захтјеву за обнову;
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

По пријему документације, BHCA провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.С.060). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за обнову посебног овлашћења процјењивача, BHCA доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA обнавља посебно овлашћење процјењивача у складу обрасцем ANS.F.07. Период важења посебног овлашћења процјењивача започиње најкасније 30 дана од датума успјешно завршене процјене.

10 Привремена овлашћења

10.1 Опште

Постоје два привремена овлашћења која BHCA може издати: привремено ОЈТI овлашћење и привремено овлашћење процјењивача.

Привремена овлашћења се не уносе у АТСО дозволу. У складу са АТСО.АR.Д.001(с), привремено ОЈТI овлашћење, које је наведено у АТСО.С.025, и привремено овлашћење процјењивача, које је наведено у АТСО.С.065, се издају као посебан документ, при чему се наводе привилегије имаоца, као и рок важења овлашћења. Привремена овлашћења се издају у складу са Правилником и Законом о управном поступку.

10.2 Привремено ОЈТI овлашћење

10.2.1 Услови

Када није могуће постићи усклађеност са захтјевима утврђеним АТСО.С.010(б)(2), ВНДСА може издати привремено ОЈТI овлашћење на основу анализе безбједности достављене од стране пружаоца услуга у ваздушној пловидби.

У захтјеву АТСО.С.010(б)(2) је наведено да „имаоци посебног ОЈТI овлашћења користе привилегије из посебног овлашћења само уколико су најмање шест мјесеци непосредно прије спровођења оспособљавања користили привилегије важећег додатног одобрења за јединицу, по основу ког ће спроводити оспособљавање.”

Смјернице GM1 АТСО.С.025(а)

Посебне ситуације за које се може сматрати да није могуће постићи усклађеност са АТСО.С.010(б)(2) у смислу важећег искуства за додатно одобрење за јединицу, и за које се стога може одобрити привремено ОЈТI овлашћење, су сљедеће:

- *успостављање нове АТС јединице или новог сектора унутар пружаоца услуга у ваздушној пловидби;*
- *угрожен је наставак пружања постојећих услуга због непостојања особља што је последица промјене унутар пружаоца услуга у ваздушној пловидби у АТС јединици;*
- *успостављено је ново овлашћење или одобрење уз овлашћење у АТС јединици;*
- *поновно отварање привремене АТС јединице.*

Привремено ОЈТI овлашћење може се издати имаоцу важећег посебног овлашћења ОЈТI, које је издато у складу са АТСО.С.015.

10.2.2 Издавање привременог ОЈТI овлашћења

АНСП/организација за обуку подноси у ВНДСА писмени захтјев за издавање привременог ОЈТI овлашћења.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Важећа АТСО дозвола;
- Анализа безбједности која се односи на захтјев за привремено овлашћење (погледати Подпоглавље 10.3.2 Издавање привременог овлашћења процјењивача и припадајуће смјернице);
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.С.025). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за издавање привременог ОЈТI овлашћења, ВНДСА доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и АНСР и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

ВНДСА издаје привремено ОЈТI овлашћење у складу са Правилником и Законом о управном поступку.

Смјернице AMC1 ATCO.C.025(a)

Анализа безбједности треба навести разлоге због којих одговарајући захтјев за додатно одобрење за јединицу из ATCO.C.010(b)(2) не може бити испуњен и како ће се другим средствима/начинима осигурати исти ниво безбједности.

Привремено ОЈТИ овлашћење је ограничено на инструкције потребне да би се обухватиле посебне ситуације.

10.2.3 Важење привременог ОЈТИ овлашћења

Привремено ОЈТИ овлашћење се ограничава на обуку која треба да обухвати посебне ситуације и њено важење не смије прекорачити годину дана или рок важења посебног овлашћења ОЈТИ које је издато у складу са ATCO.C.015, у зависности од тога шта прије истиче.

10.3 Привремено овлашћење процјењивача**10.3.1 Услови**

Када није могуће постићи усклађеност са захтјевима утврђеним у ATCO.C.045(d)(1), BHCA може овластити имаоце посебног овлашћења процјењивача, која су издата у складу са ATCO.C.055, да изврше процјене наведене у ATCO.C.045(b)(3) и (4), како би обухватили посебне ситуације или обезбиједили независност процјене, под условом да су испуњени захтјеви утврђени у ATCO.C.065(b) и (c).

ATCO.C.045 (d)(1) прецизира:

„(d) Уз захтјеве који су прописани у тачки (c), имаоци посебног овлашћења процјењивача користе привилегије тог овлашћења само:

(1) за процјене на основу којих се издаје, продужава и обнавља додатно одобрење за јединицу, уколико су такође имали додатно одобрење за јединицу које је повезано са процјеном, у претходном периоду од најмање годину дана.“

ATCO.C.045 (b)(3) и (4) прецизирају да:

„(b) Имаоци посебног овлашћења процјењивача су овлашћени да спроводе процјену:

(3) ученика контролора ваздушног саобраћаја за издавање додатног одобрења за јединицу и одобрења уз овлашћење, према потреби;

(4) контролора ваздушног саобраћаја за издавање додатног одобрења за јединицу и одобрења уз овлашћење, уколико је примјенљиво, као и за продужење и обнову додатног одобрења за јединицу;“

ATCO.C.065 (b) и (c) прецизирају:

„(b) У сврху обухватања посебних ситуација, ималац посебног овлашћења процјењивача такође има додатно одобрење за јединицу са пратећим овлашћењем и, уколико је примјенљиво, одобрењем уз овлашћење, које је релевантно за процјену, у претходном периоду од најмање годину дана. Привремено овлашћење се ограничава на процјену која је неопходна да би се обухватиле посебне ситуације и не смије прекорачити рок од годину дана или

рок важења посебног овлашћења процјенивача које је издато у складу са АТСО.С.055, у зависности од тога шта истиче раније.

(с) У сврху обезбјеђивања независности процјене из разлога понављања / због периодичности, ималац посебног овлашћења процјенивача такође има додатно одобрење за јединицу са пратећим овлашћењем и, уколико је примјенљиво, одобрењем уз овлашћење, које је релевантно за процјену, у претходном периоду од најмање годину дана. Период важења привременог овлашћења утврђује ВНСА, али не смије прекорачити рок важења посебног овлашћења процјенивача које је издато у складу са АТСО.С.055.“

Смјернице GM1 АТСО.С.065(b)

Посебне ситуације за које се може сматрати да није могуће постићи усклађеност са АТСО.С.045(d)(1), у смислу важећег искуства за додатно одобрење за јединицу, и за које се стога може одобрити привремено посебно овлашћење процјенивача, су сљедеће:

- успостављање нове АТС јединице или новог сектора унутар пружаоца услуга у ваздушној пловидби;
- наставак пружања постојећих услуга је угрожен због непостојања особља што је последица промјене унутар пружаоца услуга у ваздушној пловидби у АТС јединици;
- ново овлашћење или одобрење уз овлашћење успостављено у АТС јединици;
- поновно отварање привремене АТС јединице.

Смјернице GM1 АТСО.С.065(c)

У случају јединица које немају довољан број процјенивача или ако су у процесу оспособљавања на други начин угрожени независност и објективност процјене, може се издати привремено овлашћење процјенивача.

Да би издала привремено овлашћење процјенивача, ВНСА може захтијевати од АНСП-а да достави анализу безбједности (погледати Подпоглавље 10.3.2: Издавање привременог овлашћења процјенивача и припадајуће смјернице).

10.3.2 Издавање привременог овлашћења процјенивача

АНСП подноси у ВНСА писмени захтјев за издавање привременог овлашћења процјенивача.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Важећа АТСО дозвола;
- Анализа безбједности која се односи на захтјев за привремено овлашћење процјенивача, ако то захтијева ВНСА у складу са АТСО.С.065(d);
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНСА.

По пријему документације, ВНСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.С.065). Ако се на основу достављених доказа утврди да

нису испуњени важећи захтјеви за издавање привременог овлашћења процјењивача, BHCA доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и ANSP и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

BHCA издаје привремено овлашћење процјењивача у складу са Правилником и Законом о управном поступку.

Смјернице AMC1 ATCO.C.065(d)

У анализи безбједности, ако се иста тражи, треба навести разлоге због којих одговарајући захтјев за додатно одобрење за јединицу из ATCO.C.045 (d)(1) не може бити испуњен и како ће се другим средствима и начинима осигурати исти ниво безбједности.

У сврху осигуравања независности процјене из разлога понављања/периодичних процјена, извршена анализа безбједности обухвата понављајућу потребу да се осигура независност процјене од процеса оспособљавања и да се обезбједи основа за издавање вишеструких привремених овлашћења заснованих на истом разлогу.

У сврху обухватања посебних ситуација ималац посебног овлашћења процјењивача, привременог овлашћења процјењивача се ограничава на инструкције неопходне за обухватање посебних ситуација.

10.3.3 Важење привременог овлашћења процјењивача

Привремено овлашћење се ограничава на процјену која је неопходна да би се обухватиле посебне ситуације и не смије прекорачити рок од годину дана или рок важења посебног овлашћења процјењивача које је издато у складу са ATCO.C.055, у зависности од тога шта истиче раније.

Период важења привременог овлашћења утврђује BHCA, али не смије прекорачити рок важења посебног овлашћења процјењивача које је издато у складу са ATCO.C.055.

11 Замјена дозвола

11.1 Опште

Када ималац дозволе треба да у Босни и Херцеговини користи привилегије из дозволе коју је издао надлежни орган друге државе потписнице ЕСАА споразума, ималац дозволе подноси захтјев за замјену своје дозволе у складу са овим поступком.

Замјена дозволе се врши у складу са овим упутством, осим ако је другачији споразум закључен између датих држава. У ту сврху, дотични органи размјењују све релевантне информације које су неопходне да би се извршила замјена дозвола у складу са процедурама које су наведене у ATCO.AR.V.001(с).

Смјернице GM1 ATCO.A.010

У складу са чланом 11. Уредбе (ЕЗ) бр. 216/2008, државе чланице ЕУ признају:

- (а) дозволе контролора ваздушног саобраћаја и ученика контролора ваздушног саобраћаја, укључујући њихова овлашћења, додатна овлашћења, одобрења уз овлашћења, посебно овлашћење инструктора за оспособљавање на радном мјесту (ОЈТ), посебно овлашћење инструктора за рад на уређају за обуку (STDI) и посебно овлашћење процјењивача, као и посебно језичко овлашћење и одговарајућа увјерења о здравственој способности које је издала друга држава чланица у складу са овом уредбом;
- (б) сертификате организација за обуку контролора ваздушног саобраћаја, ваздухопловно-медицинских испитивача и ваздухопловно-медицинских центара које је издала друга држава чланица у складу са овом уредбом; и

(ц) сертификате о завршетку курсева обуке које су издале организације за обуку које су одобриле друге државе чланице које доводе до давања овлашћења, одобрења уз овлашћење и/или дозволе контролора ваздушног саобраћаја поменуте у ставу (а).

11.2 Услови за замјену дозвола

Дозволе треба замијенити само када је извјесно да ће ималац дозволе користити привилегије из дозволе у Босни и Херцеговини.

Ради тога, а са намјером да се избјегне непотребно административно оптерећивање, ВНДСА ће захтијевати од имаоца дозволе да уз захтјев за замјену докаже да ће имати обуку за јединицу у сертификованој организацији за обуку која ће му омогућити да користи привилегије из дозволе у Босни и Херцеговини. Стога ће до замјене дозвола доћи само онда када организација за обуку достави план оспособљавања за јединицу ради одобравања.

Смјернице GM1 ATCO.A.010(a)

Коришћење привилегија ATCO дозволе у другој држави чланици ЕУ:

- (а) Дозволе треба замијенити само када је извјесно да ће ималац дозволе користити привилегије из дозволе у другој држави чланици ЕУ, односно држави чланици ЕУ у којој дотична дозвола није издата.
- (б) Ради тога, а са намјером да се избјегне непотребно административно оптерећивање, надлежни орган ће захтијевати од имаоца дозволе да уз захтјев за замјену докаже да ће имати обуку за јединицу у сертификованој организацији за обуку која ће му омогућити да користи привилегије из дозволе у држави чланици ЕУ.

11.3 Размјена информација између цивилних ваздухопловних власти

ВНДСА ће од надлежног органа друге државе потписнице ЕСАА споразума, која је издала ATCO дозволу, тражити сљедеће информације:

- Врсту оспособљавања коју је ималац дозволе прошао у току ATCO каријере, укључујући сертификате које је издала организација за обуку;
- Информације везане за сваку суспензију, ограничење или стављање ван снаге дозволе;
- Медицинске податке о имаоцу дозволе;
- Сертификат/е ваздухопловно-медицинског центра (АеМС) и овлашћених љекара (АМЕ) који су издали сертификат;
- Податке о лиценцирању имаоца;
- Методологију полагања знања језика;
- Налазе настале при надзору за последњих 5 година везане за појединце и организације за оспособљавање, здравствену способност и знање језика, када ВНДСА процјени да је то потребно.

11.4 Замјена ATCO дозволе

Ималац ATCO дозволе подноси у ВНДСА писмени захтјев за замјену ATCO дозволе.

Уз Захтјев се достављају сљедећи документи:

- Важећа ATCO дозвола;

- Копија идентификационог документа (пасош, лична карта);
- Копија важећег увјерења о здравственој способности класе 3, које је издао сертификовани ваздухопловно-медицински центар (АеМС);
- Доказ о одговарајућем нивоу језичког знања у складу са захтјевима који су прописани у АТСО.В.030 (тј. копија увјерења/сертификата/потврде);
- Доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности ВНДСА.

АНСП/организација за обуку треба да доста раније достави гаранцију да је извјесно да ће ималац дозволе користити привилегије из дозволе унутар АТС јединице којом управља тај АНСР (Упутство: ово треба да утврди ВНДСА. Примјер: Програм за стручно оспособљавање у јединици контроле ваздушног саобраћаја се доставља истовремено са захтјевом за замјену дозволе).

По пријему документације, ВНДСА провјерава да ли су испуњени прописани захтјеви (Додатак I - Дио АТСО, АТСО.А.010). Ако се на основу достављених доказа утврди да нису испуњени важећи захтјеви за замјену АТСО дозвола, ВНДСА доноси рјешење о одбијању захтјева и доставља подносиоцу захтјева и АНСР и наводи разлоге због којих захтјеви нису испуњени.

ВНДСА замјењује дозволу издавањем нове у складу са обрасцем АНС.Ф.07, а која ће укључивати овлашћења, одобрења уз овлашћење и сва важећа додатна одобрења за јединицу и посебна овлашћења из претходне дозволе, укључујући датум њиховог првог издавања и истека важења, ако је примјенљиво.

У складу са АТСО.АР.Е.005(б), након замјене дозволе у складу са АТСО.А.010, ВНДСА одобрава или одбија курс оспособљавања за додатно одобрење за јединицу који је успостављен у складу са АТСО.В.020(б) и (с), најкасније шест недеља након достављања захтјева за одобрење курса оспособљавања, и обезбјеђује да се поштују принципи недискриминације и сразмјерности.

Након пријема нове дозволе, ималац дозволе подноси захтјев у складу са поступком утврђеним у подпоглављу 4.3 - Издавање дозвола АТСО.

Након замјене дозволе, ВНДСА ће у складу са АТСО.А.010(е) претходну дозволу вратити органу који ју је издао.

12 Одузимање и суспензија дозвола, овлашћења и одобрења уз овлашћење

12.1 Опште

ВНДСА може да суспендује или одузме дозволу, овлашћења и додатна и посебна овлашћења у складу са АТСО.АР.Д.005 ако ималац дозволе не испуњава захтјеве Дијела АТСО Правилника.

Ако је имаоцу дозволе дозвола одузета, он одмах враћа дозволу у ВНДСА, у складу са процедуром коју је успоставила ВНДСА на основу АТСО.АР.Д.005(а).

ВНДСА ће са дужном пажњом анализирати сваку ситуацију која јој се покаже или коју открије у току надзора да би одлучила да ли да суспендује или одузме дозволу, овлашћење или одобрење уз овлашћење. ВНДСА може тражити од АНСР-а додатне доказе да би боље разумјела и разјаснила ситуацију откривену у току надзора.

12.2 Услови за одузимање или суспензију

На основу АТСО.АR.Д.005(с) ВНДСА суспендује или одузима дозволу, овлашћење или додатно и посебно овлашћење или одобрење уз овлашћење у складу са АТСО.АR.С.010 у сљедећим околностима:

- коришћење привилегија из дозволе када ималац дозволе више не испуњава важеће захтјеве Правилника;
- добијање дозволе ученика контролора ваздушног саобраћаја или контролора ваздушног саобраћаја, овлашћења, додатног и посебног овлашћења и одобрења уз овлашћење или сертификата на основу достављене фалсификоване документације;
- фалсификовањем евиденција у дозволи или сертификату;
- коришћење привилегија из дозволе, привилегија датих овлашћењем или додатним и посебним овлашћењем и одобрењем уз овлашћење под утицајем психоактивних супстанци;

У складу са АТСО.АR.Д.005(е), ВНДСА такође суспендује или одузима дозволу, овлашћење или додатно и посебно овлашћење и одобрење уз овлашћење на основу писменог захтјева имаоца дозволе.

ВНДСА може суспендовати или одузети дозволу, овлашћење или одобрење уз овлашћење, у зависности од ситуације, када се у току надзора или на други начин идентификује проблем везан за безбједност који доказује неусклађеност са Правилником и/или овим упутством. ВНДСА доноси одлуку о суспензији или одузимању дозволе/а, овлашћења или одобрења уз овлашћење на основу идентификованог проблема везаног за безбједност.

ВНДСА може да суспендује дозволу у случају привремене неспособности која није престала у складу са процедурама које су наведене у АТСО.А.015(е). Одлука о суспензији дозволе се доноси уз координацију са АНСР-ом, узимајући у обзир разлоге за проглашавање привремене неспособности, анализу безбједности коју достави АНСР да би се ублажила ситуација и разлоге због којих привремена неспособност није престала.

12.3 Процес за одузимање, суспензију и право жалбе

Суспензија се укида када се уклони стање које је довело до суспензије. Када се дозвола одузме, ималац је враћа у ВНДСА.

У случају суспензије или одузимања дозвола, овлашћења и додатних и посебних овлашћења и одобрења уз овлашћење, ВНДСА обавјештава имаоца дозволе писменим путем о овој одлуци и његовим правима подношења жалбе, у складу са поступцима који су успостављени у АТСО.АR.А.010(а)(14). Такође ће о суспензији или одузимању посебног овлашћења процјењивача бити обавијештен и релевантан пружалац услуга у ваздушној пловидби. Ово ће се урадити путем рјешења које потписује АНС инспектор из ВНДСА у року од 48 часова од доношења одлуке да се суспендује или одузме имаочева дозвола, овлашћење или одобрење уз овлашћење. Суспензија или одузимање ће започети 24 часа након што ималац дозволе прими рјешење.

Смјернице GM1 ATCO.AR.D.005

Све накнадне провјере и процјене које обаве они чије је посебно овлашћење процјењивача суспендовано или одузето, биће неважеће. Исто се односи на оне чија су посебна овлашћења ОЈТI или STDI суспендована или одузета. ANSP предузима одговарајуће мјере да та лица искључи из процеса процјене. BHCA може провјерити да би потврдила да процјене не врше процјењивачи чија су овлашћења суспендована или стављена ван снаге.

У року од 8 дана од пријема рјешења од ANS инспектора, ималац дозволе се против рјешења може жалити генералном директору BHCA. Ово се ради писмено, а као минимум укључује сљедеће:

- Референцу на Рјешење о изрицању мјера ANS инспектора;
- Разлог за жалбу; и
- Адресу за будућу комуникацију.

13 Замјенска АТСО дозвола

BHCA мијења дозволу контролора ваздушног саобраћаја уколико је потребно из административних разлога и када је тачка (XIIa) у дозволи попуњена и нема више простора. Датум првог издавања овлашћења и одобрења уз овлашћење се преноси у нову дозволу.

Административни разлози који се узимају у обзир за замјену АТСО дозволе су сљедећи, али се не ограничавају на губитак, крађу или знатно оштећење које доводи до нечитљивости.

Смјернице GM1 АТСО.АР.Д.001(е)

Административни разлози који се узимају у обзир за замјену АТСО дозволе су сљедећи, али се не ограничавају на:

- (а) губитак;
- (б) крађу;
- (ц) знатно оштећење које доводи до нечитљивости.

Додатни административни разлози се могу касније додати на основу искуства стеченог због захтјева других ималаца АТСО дозволе.

Захтјеви за замјену АТСО дозволе се подносе појединачно писменим путем у BHCA са наведеним разлогом за замјену. У случају да разлог за замјену АТСО дозволе није горе наведен, BHCA ће анализирати случај и ријешити по захтјеву имаоца у року од 30 дана од пријема захтјева.

Ималац дозволе ће уз захтјев доставити доказ о плаћању накнаде у складу са Инструкцијом о плаћању административне таксе и Одлуком о висини накнада за услуге из надлежности BHCA.

BHCA издаје АТСО дозволу у складу са обрасцем ANS.F.07. Датум првог издавања овлашћења и одобрења уз овлашћења се преноси у нову дозволу.

----- КРАЈ ДОКУМЕНТА -----